

Felaktiga utbetalningar av tillfällig föräldrapenning

Diarienummer: FK 2022/005858
Ansvarig chef: Rosa Fiorito
Analysavdelningen
Upplysningar: Analytiker Håkan Andersson
010-111 40 98
hakan.andersson@forsakringskassan.se

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Uppdraget från regeringen	4
Metod för att identifiera risker	4
Metoder för att skatta omfattningen av felaktiga utbetalningar	5
Definition av felaktiga utbetalningar	5
Osäkerhetsintervall och konfidensintervall	6
Kortfattad beskrivning av ersättningssystemet inom tillfällig föräldrapenning	7
Arbetsbaserad förmån som grundas på SGI.....	7
De flesta ärenden handläggs automatiskt.....	8
Summering av skattningarna	9
Försäkringskassans skattning i relation till KUT-delegationens	9
Kvalitetsdeklaration	10
Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan	11
Metod.....	11
Resultat	15
Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av enskild	16
Sammanställning av samtliga risker samt totalskattning.....	16
Arbete trots förmån, har ej vårdat barn	16
Övriga risker	19
Bilaga	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Profile-likelihood-intervall	Fel! Bokmärket är inte definierat.

Sammanfattning

I denna studie har omfattningen av felaktiga utbetalningar inom tillfällig föräldrapenning under 2021 skattats.

- Totalskattningen inom tillfällig föräldrapenning är att 1 394 miljoner kronor har betalats ut felaktigt. Det motsvarar 13,8 procent av försäkringsutgifterna för förmånen.
- Fel orsakade av Försäkringskassan beräknas utgöra 0,2 procent av försäkringsutgifterna för tillfällig föräldrapenning.
- Fel orsakade av enskild beräknas utgöra 13,6 procent av försäkringsutgifterna för tillfällig föräldrapenning.
- De avsiktliga felen av enskild beräknas uppgå till 57 procent av beloppet för felaktiga utbetalningar orsakade av enskild.
- De empiriska metoder som har använts inom denna studie är direkta kontroller baserade på slumpmässiga urval och modellbaserade skattningar.
- Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (KUT-delegationen) skattade att 1 426 miljoner kronor hade betalats ut felaktigt inom tillfällig föräldrapenning, vilket utgjorde 20,7 procent av försäkringsutgifterna 2017.

Inledning

Uppdraget från regeringen

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att studera omfattningen av felaktiga utbetalningar inom ett antal förmåner.¹ För vissa av förmånerna ska omfattningen studeras empiriskt. Empiriska studier avser studier som baseras på datainsamling, exempelvis genom datamatchning eller kontroll av ett slumpmässigt urval av ärenden. För övriga ersättningar har myndigheten kunnat välja om omfattningen av felaktiga utbetalningar ska studeras empiriskt eller uppskattas på något annat sätt.

Enligt uppdraget ska tillfällig föräldrapenning studeras empiriskt, med lämpliga kvantitativa metoder som är väl anpassade till bland annat ersättningens utformning.

I uppdraget ingår att uppskatta såväl de fel som kan studeras empiriskt som de fel där detta inte låter sig göras. För de fel som inte låter sig studeras empiriskt ska Försäkringskassan redovisa de antaganden och fakta som ligger till grund för kvantifieringen, samt de osäkerheter som finns.

Studierna ska enligt uppdraget genomföras på ett sådant sätt att resultaten går att jämföra mellan ersättningar och över tid. Vidare ska de redovisas med åtminstone samma detaljeringsgrad, i fråga om indelning av orsaker till felen, som användes i omfattningsstudierna² inom ramen för Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (KUT-delegationen). Det betyder att Försäkringskassan ska redovisa om felet uppstått vid ansökan eller under tiden med ersättning, vem som orsakat den felaktiga utbetalningen (Försäkringskassan, den enskilde eller annan aktör) och om felet varit avsiktligt eller oavsiktligt.

Metod för att identifiera risker

För att empiriskt studera omfattningen av felaktiga utbetalningar måste först de fel som orsakar felaktiga utbetalningar identifieras. Detta är inte samma sak som att inventera samtliga risker som potentiellt skulle kunna leda till en felaktig utbetalning.

För att identifiera dessa fel har Försäkringskassan utgått från upptäckta felaktiga utbetalningar. Utgångspunkten är därmed de risker som har realiserats och orsakat felaktiga utbetalningar under en definierad period (till

---

¹ Uppdrag att studera felaktiga utbetalningar av vissa ersättningar. Fi2021/03247, Fi2022/00107. Finansdepartementet 2022-01-13

² Rapport 4, Läckaget i välfärdssystemen, del 1, avsnitt 4.4.

exempel år 2021).³ Även om metoden inte är heltäckande – en risk kan ha orsakat en felaktig utbetalning utan att ha upptäckts – bedömer Försäkringskassan att de flesta risker fångas. Samtidigt är det viktigt att lyfta att det finns systemöverskridande risker som uppstår utanför Försäkringskassan som är mycket svåra att upptäcka. Exempel på systemöverskridande risker är att arbetstillstånd beviljas på felaktig grund (skenanställning), vilket även kan leda till att familjemedlemmar beviljas uppehållstillstånd på felaktiga grunder. Dessa personer kan därefter ansöka om och beviljas ersättning från Försäkringskassan. Ett annat exempel är falska identiteter som används för att erhålla ersättning på felaktiga grunder.

Metoder för att skatta omfattningen av felaktiga utbetalningar

Inom tillfällig föräldrapenning är skattningarna av felaktiga utbetalningar baserade på empiriska metoder. Det innebär att skattningarna utgår från och direkt bygger på data och empiri där alla antaganden och beräkningar är tydligt definierade, spårbara och replikerbara. Det innebär emellertid inte att alla skattningar är lika säkra. Inom tillfällig föräldrapenning används skattningar som bygger på direkta kontroller baserade på slumpmässiga urval och modellbaserade skattningar.

Definition av felaktiga utbetalningar

Inom ramen för arbetet med omfattningsstudier definierar Försäkringskassan en utbetalning som felaktig om det slutliga beloppet blir för högt, eller om utbetalningen i sin helhet är fel i förhållande till regelverket. Definitionen överensstämmer med formuleringen i 2 § förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (förordningen om korrekta utbetalningar): *I denna förordning avses med felaktiga utbetalningar sådana utbetalningar från välfärdssystemen som sker trots att villkoren för att ta del av ersättningen inte är uppfyllda.*

Felaktiga utbetalningar kan orsakas av såväl avsiktliga som oavsiktliga fel och bero på den enskilde, en annan aktör⁴ eller Försäkringskassan⁵. Fel orsakade av den enskilde eller annan aktör uppstår vid ansökan genom att oriktiga uppgifter lämnas eller under tid med ersättning genom att ändrade förhållanden inte anmäls. Fel orsakade av Försäkringskassan uppstår under hela handlägningsprocessen (se kapitlet *Skattningar av felaktiga*

---

³ I rapporten används begreppen risk och fel synonymt, utifrån betydelsen att de risker som redovisas har realiserats.

⁴ Annan aktör är till exempel företag, assistansanordnare och andra myndigheter. Omfattningen av fel orsakade av annan aktör har skattats inom de förmåner där dessa fel har bedömts vara relevanta.

⁵ Avsiktliga fel orsakade av anställd på Försäkringskassan i syfte att tillskansa sig själv eller någon annan ersättning felaktigt inkluderas inte i skattningarna.

utbetalningar orsakade av Försäkringskassan för en mer detaljerad beskrivning).

Vissa förmåner har villkor som inte är entydiga, och som därför ger ett större bedömningsutrymme. I dessa fall är det svårare att avgöra i efterhand om beslutet om utbetalning är rätt eller fel. Därför skattar Försäkringskassan enbart de utbetalningar som grundar sig på beslut som har fattats på uppenbart felaktigt eller ofullständigt underlag. När det gäller fel orsakade av Försäkringskassan skattas också utbetalningar som grundar sig på beslut som har blivit oriktiga på grund av uppenbart felaktig rättstillämpning.

Osäkerhetsintervall och konfidensintervall

Konfidensintervall används för att, med en viss och på förhand specificerad säkerhet, innesluta parametrar (eller andra estimander). Tanken med ett 95-procentigt intervall snarare än ett 100-procentigt intervall är ge god täckning vid upprepade stickprov, samtidigt som intervallet hålls rimligt kort. Vid upprepade stickprov lyckas ett 95-procentigt intervall idealt innesluta den sanna estimanden vid 95 procent av stickproven. För ett antal estimander som studerats i omfattningsstudierna lämpar sig regelrätta konfidensintervall dåligt. Vid sådana fall används andra metoder, vilka inte nödvändigtvis grundar sig i statistisk teori. Inom omfattningsstudierna används termen ”Osäkerhetsintervall” för att referera till den samling av statistiskt eller kvalitativt grundade intervall som presenteras.

För flera skattningar har profile-likelihood-intervall använts. Denna metod genererar intervall som ger bättre täckning för data-set som innehåller en stor mängd 0-värden. Se bilagan för en närmare beskrivning av metoden.

Kortfattad beskrivning av ersättningssystemet inom tillfällig föräldrapenning

Syftet med tillfällig föräldrapenning är att kompensera föräldrar som behöver avstå från förvärvsarbete eller arbetssökande⁶ för vård av barn. Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut till en förälder

- för att ta hand om ett sjukt eller smittat barn
- för att följa med barnet till läkare, barnvårdscentral, tandläkare eller barn- och ungdomspsykiatri
- för att delta i en kurs som ordnas av en sjukvårdshuvudman för att lära sig att sköta sitt barn
- när den ordinarie vårdaren⁷ är sjuk eller smittad.

Tillfällig föräldrapenning betalas även ut som kontaktdagar⁸, i samband med barns födelse eller när ett barn avlider.

Arbetsbaserad förmån som grundas på SGI

För att få ersättning måste föräldern vara försäkrad för arbetsbaserade förmåner i Sverige, vara förälder till eller kunna jämföras med förälder till det barn som ansökan avser och ha behövt avstå från förvärvsarbete för att vårda barnet. Vidare ska det barn som ansökan avser vara bosatt i Sverige eller inom EU/EES.

En förälder kan i vissa fall överlåta rätten till tillfällig föräldrapenning till någon annan som avstår från förvärvsarbete i stället för föräldern för att vårda barnet.

Tillfällig föräldrapenning kan betalas ut som hel, tre fjärdedels, halv, en fjärdedels, eller en åttondels ersättning och grundas på den enskildes sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Maxbeloppet för 2021 var 1 012 kronor per dag.

---

⁶ Gäller endast för arbetssökande som går miste om a-kassa för vård av barn.

⁷ Den ordinarie vårdaren kan vara den andra föräldern eller någon annan enskild person, exempelvis en dagbarnvårdare.

⁸ Gäller endast barn som omfattas av LSS, Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

De flesta ärenden handläggs automatiskt

Handläggningen av tillfällig föräldrapenning är i hög grad automatiserad och cirka tre fjärdedelar av ärendena handläggs automatiskt.

Under 2021 fattades 4,6 miljoner beslut om tillfällig föräldrapenning. Totalt betalade Försäkringskassan ut drygt 10 miljarder kronor i tillfällig föräldrapenning under året.

Summering av skattningarna

I detta avsnitt redovisas metod och resultat för skattningarna av omfattningen av felaktiga utbetalningar inom tillfällig föräldrapenning. Inledningsvis redovisas totalskattningen, därefter kommer avsnitten för fel orsakade av enskild respektive av Försäkringskassan. Tidsperioden som skattningarna avser är 2021.

Tabell 1 Uppskattade felaktiga utbetalningar fördelat på vem som orsakat den felaktiga utbetalningen, miljoner kronor, samt andel avsiktliga fel

Vem som orsakat FUT (Miljoner kronor)	Utgifter (2021)	Punkt-skattning (andel av utgifter, %)	Nedre intervall (andel av utgifter, %)	Övre intervall (andel av utgifter, %)	Andel avsiktliga fel (%)
Försäkringskassan		21 (0,2)	10 (0,1)	39 (0,4)	-
Enskild		1 372 (13,6)	1 320 (13,1)	1 424 (14,1)	57
Totalt	10 080	1 394 (13,8)	1 330 (13,2)	1 463 (14,5)	-

Försäkringskassans skattning i relation till KUT-delegationens

KUT-delegationen skattade de felaktiga utbetalningarna inom tillfällig föräldrapenning till 1 426 miljoner kronor under 2017 (20,7 procent av försäkringsutgifterna)⁹, varav 71 procent bedömdes som misstänkt avsiktligt. Delegationen skattade enbart fel orsakade av enskild. Risken för arbete trots förmån samt att barnet inte har vårdats, det vill säga att den försäkrade inte avstår förvärvsarbete eller att barnet har varit närvarande i förskola eller skola, skattades empiriskt utifrån slumpmässiga kontroller av ansökningar som gjordes under året. Felutbetalningarna kopplat till denna risk uppgick till 1 036 miljoner kronor. För övriga risker samt fel kopplat till svårkontrollerade grupper (egenföretagare) gjorde delegationen en bedömning av deras omfattning.

Resultatet från denna studie skattar de felaktiga utbetalningarna inom tillfällig föräldrapenning till 1 394 miljoner kronor under 2021 (13,8 procent av försäkringsutgifterna). I kontrast till KUT-delegationen skattar denna studie fel orsakade av Försäkringskassan samt fler risker orsakade av enskilda med empiriska metoder. I linje med resultaten från KUT-delegationen så är *arbete trots förmån, har ej vårdat barn* fortsatt den

⁹ SOU 2019:59. Rapport 4: Läckaget i välfärdssystemen, del 1. Omfattningsstudier och bedömningar av felaktiga utbetalningar från vissa välfärdssystem, sid. 135.

största risken för felaktiga utbetalningar och skattas uppgå till 1 312 miljoner kronor 2021.

Kvalitetsdeklaration

Samtliga skattningar baseras på empirisk metod, vilket är en styrka. Emellertid finns en stor variation i skattningarnas säkerhet mellan de olika metoder som har använts. Vissa risker har skattats direkt, medan andra risker har räknats upp med hjälp av dessa direkta skattningar. Det medför en dubbel osäkerhet för de risker som räknas upp med hjälp av andra skattningar.

Huvuddelen av felen orsakade av Försäkringskassan har skattats genom direkta kontroller baserade på slumpmässiga urval. Givet att kontrollerna fångar alla väsentliga risker är denna skattning relativt säker.

För vissa risker används polisanmälningar som grund för skattningar av omfattningen av avsiktliga fel orsakade av enskild. Detta leder troligen till en underskattning av omfattningen av avsiktliga fel för dessa risker.

Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan

Metod

Vi utgick från två huvudsakliga datakällor för att skatta omfattningen av fel orsakade av Försäkringskassan: upptäckta felaktiga utbetalningar (beslutade återkrav¹⁰ under 2021) och skattningar baserade på slumpmässiga kontroller av ärenden efter utbetalning som hade genomförts under 2021.

De slumpmässiga urvalen inkluderade manuellt handlagda ärenden, såsom nyansökningar och ärenden där det utbetalade beloppet har ändrats mellan två månader. Generellt kontrolleras flera olika typer av fel som kan uppstå i handläggningen, såsom felaktig registrering, felaktig beräkning och felaktigheter som kan uppstå vid verkställandet av en utbetalning, som dubbelutbetalning eller utbetalning till fel konto. Däremot verkar denna design ha svårt att upptäcka felaktiga utbetalningar som sker på grund av att Försäkringskassan missar en impuls, det vill säga att Försäkringskassan inte i tid omhändertar information om att ett förhållande har ändrats. Detta blir tydligt när man jämför de upptäckta felaktiga utbetalningarna på grund av bristande impulshantering med skattningarna som baseras på de slumpmässiga kontrollerna. De upptäckta felaktiga utbetalningarna är fler till antalet och står för ett högre belopp. Därför har vi lyft ut skattningen av fel orsakade av Försäkringskassan på grund av bristande impulshantering och utgår från (1) kompletterande studier av bristande impulshantering genom slumpmässiga urval (endast inom sjukpenning, föräldrapenning) eller (2) upptäckta felaktiga utbetalningar, som sedan räknas upp.

För att bestämma vilken av de två datakällorna, upptäckta felaktiga utbetalningar eller skattningar baserade på slumpmässiga kontroller, som skulle utgöra grunden för skattningen inom varje förmån jämfördes (1) summan av det totala skattade beloppet baserat på data från de slumpmässiga kontrollerna och beloppet för de upptäckta felaktiga utbetalningarna kopplade till bristande impulshantering (eller i förekommande fall där det fanns en skattning baserat på slumpmässiga urval) med (2) summan av de upptäckta felaktiga utbetalningarna.

Skattningen baserad på slumpmässig kontroll valdes om det totala skattade beloppet, plus impulshantering kopplad till upptäckta felaktiga utbetalningar, var större än summan av de upptäckta felaktiga utbetalningarna (inklusive bristande impulshantering). De upptäckta

---

¹⁰ Inkluderar samtliga upptäckta felaktiga utbetalningar som avslutats under 2021, även de som omfattas av beloppsgränsen på 2 000 kronor för återkravsutredning.

felaktiga utbetalningarna valdes om summan av de upptäckta felaktiga utbetalningarna var större än skattningen plus det upptäckta beloppet för bristande impulshantering.

Dock är de upptäckta felaktiga utbetalningarna sannolikt en underskattning av beloppet som betalats ut felaktigt på grund av fel orsakade av Försäkringskassan. Vissa fel upptäcks troligen inte i ordinarie handläggning i den utsträckning som de förekommer. Därför togs en uppräkningsfaktor fram för de fall där de upptäckta felaktiga utbetalningarna utgjorde grunden för skattningen, antingen för förmånen som helhet eller för fel orsakade av bristande impulshantering.

För att ta fram denna uppräkningsfaktor valde vi de tre förmånerna sjukpenning, aktivitetsstöd och föräldrapenning, där grunden för den totala skattningen baseras på slumpmässiga kontroller.¹¹ Bristande impulshantering exkluderades i dessa beräkningar. För att ta fram faktorn som de andra förmånernas totalbelopp och beloppet för bristande impulshantering räknas upp med användes det skattade beloppet baserat på de slumpmässiga kontrollerna genom beloppet för de upptäckta felaktiga utbetalningarna och medelvärdet av dessa tre förmånens kvoter beräknades. Uppräkningsfaktorn var 1,44 (aktivitetsstöd 1,41; föräldrapenning 1,53; sjukpenning 1,38). Denna uppräkningsfaktor användes för att beräkna omfattningen av felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan. För att skapa ett osäkerhetsintervall för dessa skattningar användes intervallet $\pm 0,1$. Detta intervall täcker in de tre separata kvoterna som användes för att skapa uppräkningsfaktorn.

Inom de förmåner där skattningarna helt har baserats på upptäckta felaktiga utbetalningar har beloppet räknats upp med 1,44. Inom förmånerna där skattningarna baseras på slumpmässiga kontroller har endast bristande impulshantering (utifrån upptäckta felaktiga utbetalningar) räknats upp med 1,44. Undantagen är sjukpenning och föräldrapenning, där kompletterade granskningar av slumpmässiga urval användes för att skatta omfattningen av felaktiga utbetalningar som beror på bristande impulshantering.

Utifrån beskrivningen ovan användes skattningar baserade på slumpmässiga urval samt upptäckta felaktiga utbetalningar för bristande impulshantering för att skatta felaktiga utbetalningar inom tillfällig föräldrapenning orsakade av Försäkringskassan.

Kategorisering av fel från slumpmässiga kontroller

Felen som upptäcktes i de slumpmässiga kontrollerna kategoriserades i enlighet med den orsaksindelning som KUT-delegationen tog fram genom Forum för omfattningsstudier.

---

¹¹ Dessa förmåner bedömdes som rimliga att basera uppräkningsfaktorn på, eftersom en jämförelse av skattningarna med återkravsstatistiken visade att skattningarna verkade fänga felen i återkravsstatistiken relativt väl.

- *Ej tillräckliga uppgifter för att fatta korrekta beslut*

Inkluderar fel som orsakas av att myndigheten har fattat beslut baserat på otillräckliga uppgifter. Det innebär att det vid beslutstillfället saknades tillräckliga underlag som visade att den sökande uppfyllde villkoren för att ha rätt till ersättning.

- *Tillräckliga och korrekta uppgifter, fel beslut*

Omfattar situationer där den sökande har lämnat tillräckliga och korrekta uppgifter, men myndigheten fattar ett felaktigt beslut som leder till att för mycket ersättning betalas ut.

- *Utbetalning fel, trots rätt beslut*

Myndigheten har fattat ett korrekt beslut men utbetalningen har blivit felaktig. Omfattar felregistreringar då utbetalningen ska verkställas, felberäkningar och felregistreringar i övrigt samt missad samordning mellan ersättningar.

- *Ändrade förhållanden ej omhändertagna*

Myndigheten har inte omhändertagit information om ändrade förhållanden. Denna kategori handlar därmed om bristande impulshantering, där impulsen (informationen om exempelvis ändrade förhållanden) antingen kan komma från en extern part såsom den sökande eller en annan myndighet, alternativt från en annan del inom myndigheten.

- *Förskottsfel*

Gäller endast förmåner där ersättning betalas ut i förskott och initialt var korrekt, men fel uppstår och upptäcks efter att utbetalningen har skett.

Kategorisering av fel från upptäckta felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan gör statistik över upptäckta felaktiga utbetalningar och felen klassificeras utifrån vem som har orsakat felet (Försäkringskassan, enskild eller annan aktör) och vad felet berodde på. Kategorierna kan skilja sig åt mellan förmåner och därför kodades de om till enhetliga kategorier. Därefter matchades dessa kategorier till felindelningen som användes för att kategorisera felen som upptäcktes i de slumpmässiga kontrollerna (se ovan). Till viss del är matchningen ofullständig; det saknas motsvarighet i återkravsstatistiken för ”Ej tillräckliga uppgifter för att fatta korrekta beslut”. Vissa felkategorier i återkravsstatistiken kan omfatta mer än en felkategori i felindelningen som redovisas ovan. Därför bör man se fördelningen av de olika felen orsakade av Försäkringskassan som endast baserats på statistik över upptäckta felaktiga utbetalningar som en grov skattning.

Felaktiga utbetalningar som berodde på dubbelutbetalning eller att brytdatum för utbetalningen hade passerat klassificerades som ”Utbetalning fel, trots rätt beslut”. Missad samordning klassificerades som ”Utbetalning fel, trots rätt beslut”. Kategorierna *tillämpat regelverket felaktigt, felaktig sjukpenninggrundande inkomst (SGI)* och *felaktig försäkringstillhörighet (FTH)* klassificerades som ”Tillräckliga och korrekta uppgifter, fel beslut”.¹² Missad impuls klassificerades som ”Ändrade förhållanden ej omhändertagna”. Olika typer av felberäkningar och felregistreringar klassificerades som ”Utbetalning fel, trots rätt beslut”.

Osäkerhetsintervall

På grund av att punktskattningen av omfattningen av fel orsakade av Försäkringskassan (förutom inom föräldrapenning och sjukpenning) i flera fall består av både en skattning baserad på ett slumpmässigt urval av ärenden samt en uppräkningsfaktor av upptäckta felaktiga utbetalningar på grund av bristande impulshantering (”Ändrade förhållanden ej omhändertagna”) kan inte konfidensintervall beräknas. Därför beräknas en form av osäkerhetsintervall, där utgångspunkten är ett profile-likelihood-intervall som har beräknats för felet baserade på slumpmässiga urval. För de förmåner, däribland tillfällig föräldrapenning, där skattningar var baserade på slumpmässiga urval adderades även en skattning av bristande impulshantering baserad på upptäckta felaktiga utbetalningar. Denna summa räknades upp med en uppräkningsfaktor (se ovan). Till profile-likelihood-intervallens undre gräns adderas de upptäckta felaktiga utbetalningar kopplade till bristande impulshantering med uppräkningsfaktorn 1,34. Till punktskattningen adderas upptäckta felaktiga utbetalningar med uppräkningsfaktorn 1,44. Till den övre gränsen används 1,54 som uppräkningsfaktor.

---

¹² Notera att felaktig SGI och felaktig FTH i Försäkringskassans statistik inkluderar flera fel orsakade av Försäkringskassan, såsom missad impuls, felaktig tillämpning av regelverket eller registreringsfel som påverkar SGI eller FTH.

Resultat

Skattningen av fel orsakade av Försäkringskassan är 22 miljoner kronor under 2021 (se Tabell 2). Merparten av felen orsakas *av ej tillräckliga uppgifter för att fatta korrekta beslut och utbetalning fel, trots rätt beslut* (se Tabell 3).

Tabell 2 Uppskattade felaktiga utbetalningar orsakade av Försäkringskassan inom tillfällig föräldrapenning

	Punktskattning	Nedre intervall	Övre intervall
Försäkringskassan	21	10	39

Tabell 3 Fördelning av fel orsakade av Försäkringskassan inom tillfällig föräldrapenning per orsakskategori

Orsak till FUT	Andel (%)
Ej tillräckliga uppgifter för att fatta korrekta beslut	72
Tillräckliga och korrekta uppgifter, fel beslut	6
Utbetalning fel, trots rätt beslut	20
Ändrade förhållanden ej omhändertagna	1
Förskottsfel	0

Skattningar av felaktiga utbetalningar orsakade av enskild

Sammanställning av samtliga risker samt totalskattning

I Tabell 4 redovisas samtliga skattade risker orsakade av enskild och det totala beloppet för dessa risker. Även andel av de felaktiga utbetalningarna som inträffade vid ansökan och andel avsiktliga fel presenteras.

Tabell 4 Skattning av risker orsakade av enskild. Andel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna som skett vid ansökan, skattat felaktigt utbetalt belopp i miljoner kronor samt andel avsiktliga fel

Risk	Vid ansökan (%)	Punkt-skattning	Nedre intervall	Övre intervall	Avsiktliga (%)
Arbete trots förmån, har ej vårdat barn	100	1 312	1 262	1 361	58
Felaktiga inkomstuppgifter	100	55	53	57	42
Övriga risker*	100	2,9	2,8	3,0	0
Annan förmån	100	1,7	1,6	1,8	0
Läkarintyg saknas	100	0,96	0,93	1,00	0
Totalt	100	1 372	1 320	1 424	57

* Övriga risker handlar om att den sökande har befunnit sig utomlands. Det finns även upptäckta fel där ingen kategori identifierades i aktgranskningen.

I följande avsnitt redovisas metod och resultat för varje skattning av risker som presenterats i tabellen ovan.

Arbete trots förmån, har ej vårdat barn

Risken handlar om att den försäkrade har fått ersättning utan att ha avstått från förvärvsarbete, eller att barnet som ersättningen gäller har varit närvarande i förskola eller skola.

Metod

Försäkringskassan genomför slumpkontroller inom tillfällig föräldrapenning för att kontrollera uppgifter om förvärvsarbete och barnomsorg. Från dessa slumpkontroller valdes ärenden ut där ansökan skett under 2021. Det slutliga urvalet bestod av 8 320 ärenden.

Kontrollen mot arbetsgivare¹³ och barnomsorg visade på felaktigheter i 1 678 av ärendena (20,2 procent) som skulle ha orsakat en felaktig utbetalning. I de få fall (47 ärenden) där det saknades uppgift om utbetalning för en sökande under 2021 användes ett medelvärde av förmånstagarens dagbelopp för 2020 och 2022. Information om dagbelopp under 2020–2022 saknades för 118 av de felaktiga ärendena. Dessa ärenden tilldelades ett dagbelopp som motsvarade medelvärdet av alla dagbelopp från de ärenden i urvalet där det fanns information om dagbelopp från 2021 (1 018 kronor).

Det medeldagbelopp (1 076 kronor) som användes för att göra den slutliga skattningen av det totalt felaktigt utbetalda beloppet är ett medelvärde beräknat från alla ansökningar med minst en felaktig dag i urvalet. Andelen felaktiga dagar tillsammans med antalet utbetalda nettodagar (9 254 857) och medeldagbeloppet (1 076 kronor) användes för den slutliga skattningen av totalt felaktigt utbetalt belopp i populationen.

Fel orsakade av den sökande delades upp i avsiktliga och oavsiktliga fel. Ett fel definieras här som avsiktligt om man ansökt felaktigt om minst två dagar. Andelen avsiktliga fel i urvalet användes för att göra den slutliga skattningen av totalt felaktigt utbetalt belopp för avsiktligt fel i populationen.

Bland de 1 678 felaktiga ansökningarna var totalt 2 313 dagar felaktiga. Det totala anspråket bland ärendena i urvalet var 17 557 dagar. I en mindre del av de 1 678 felaktiga ärendena, 513 stycken, var det totala ersättningsanspråket 737 dagar och felaktigheterna för varje ärende var mindre än en dag. Om dessa ansökningar hade beviljats hade ersättning för totalt 225 dagar, i genomsnitt 0,4 dagar per ansökan, betalats ut på felaktiga grunder. Bland de 1 062 ärenden där felet var mellan en och tre dagar var 1 511 dagar av det totala anspråket på 2 429 dagar felaktiga (i genomsnitt var 1,4 dagar per ansökan felaktiga i denna grupp). Bland de 103 ärenden där felet var minst fyra dagar var 578 dagar av det totala anspråket på 658 dagar felaktiga (i genomsnitt var 5,6 dagar per ansökan felaktiga i denna grupp). Försäkringskassan fattade beslut om helt avslag i 864 ärenden med ett totalt anspråk på cirka 1 599 dagar (i genomsnitt beslutades om helt avslag i 1,9 dagar per ansökan).

Andelen felaktigt utbetalda dagar i urvalet var 13 procent¹⁴. Det felaktigt utbetalda beloppet skattades genom att multiplicera antalet felaktiga dagar med medeldagbeloppet för de felaktiga dagarna i slumpkontrollen.¹⁵ Ett

---

¹³ I vissa fall mot a-kassa.

¹⁴ Andelen felaktigt utbetalda dagar i urvalet var 13,17 procent (2 313,16 felaktiga dagar av totalt 17 557,24 dagar).

¹⁵ 13,17 procent av de sammanlagt 9 254 857 utbetalda nettodagarna bedömdes vara felaktigt utbetalda. Det skattade antalet felaktigt utbetalda dagar blev då 1 218 865 dagar ($0,1317 \times 9\,254\,857 = 1\,218\,864,6669$). Den skattade genomsnittliga felaktiga utbetalningen per dag var 1 076 kronor (totalt felaktigt belopp i urvalet var 2 489 017 kronor fördelat på 2 313 felaktiga dagar) vilket gav 1 311 534 948 kronor i skattat totalt felaktigt belopp ($1076,03 \times 1\,218\,864,6669 = 1\,311\,534\,948$).

konfidensintervall på 95-procents signifikansnivå beräknades, under antagandet att det inte fanns några klustringseffekter (se avsnittet *Skattningens tillförlitlighet* för en diskussion) bland dagarna som beräkningarna baseras på.¹⁶

Enligt definitionen av avsiktligt fel ovan var 414 av de totalt 1 678 felaktiga ärenden avsiktliga fel. Övriga 1 264 ärenden klassificerades som oavsiktliga. I gruppen av ärenden med avsiktliga fel finns 58 procent¹⁷ av det totalt felaktiga beloppet (57 procent av de totalt felaktiga dagarna). Om man antar att det totalt felaktiga beloppet fördelar sig enligt samma proportioner i urval och population när man gör uppdelningen i avsiktliga och oavsiktliga fel, skulle det totala beloppet för avsiktliga fel utgöra drygt 755 miljoner kronor¹⁸.

Resultat

De felaktiga utbetalningarna av tillfällig föräldrapenning under 2021 kopplat till *arbete trots förmån eller ej vårdat barn* uppskattas till 1 312 miljoner kronor. I Tabell 5 redovisas andel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna som uppstod vid ansökan, samt andelen av det felutbetalda beloppet som anses bero på avsiktliga fel.

Tabell 5 Andel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna som skett vid ansökan, skattat felaktigt utbetalt belopp i miljoner kronor samt andel avsiktliga fel

Risk	Vid ansökan (%)	Punkt-skattning	Nedre intervall	Övre intervall	Avsiktliga (%)
Arbete trots förmån, har ej vårdat barn	100	1 312	1 262	1 361	58

Skattningens tillförlitlighet

En styrka med denna skattning är att den bygger på ett slumpmässigt urval av ärenden inom tillfällig föräldrapenning, vilket medför att den bör vara relativt säker. Skattningen har också tagit hänsyn till storleken på dagbeloppet för de sökande i urvalet där uppgifterna i ansökan har varit felaktiga, vilket inte gjordes i den tidigare skattningen¹⁹.

¹⁶ Konfidensintervallet beräknades enligt följande formel: $P \pm z_{0,975} \cdot \sqrt{\frac{(n/(n-1)) \cdot (P \cdot (1-P))}{n}} = 0,1317 \pm 1,960 \cdot \sqrt{\frac{(17\,557,24/(17\,557,24-1)) \cdot (0,1317 \cdot (1-0,1317))}{17\,557,24}}$

¹⁷ Ärenden med avsiktliga fel utgjorde 57,59 procent av det totalt felaktiga beloppet i urvalet (felaktigt belopp för ärenden med avsiktliga fel var 1 433 440 kronor av det totalt felaktiga beloppet 2 489 017 kronor).

¹⁸ 57,59 procent av det totalt felaktiga beloppet i populationen klassades som avsiktliga fel, vilket beräknas till 755 312 976 kronor ($0,5759 \times 1\,311\,534\,948 = 755\,312\,976,3$).

¹⁹ Försäkringskassan (2019). Felaktiga utbetalningar från tillfällig föräldrapenning. Omfattningen av felaktiga utbetalningar orsakade av felaktiga uppgifter om arbete och barnomsorg. PM 2019:3, dnr. 001113–2019.

Uppdelningen av ärenden i de två kategorierna avsiktligt och oavsiktligt fel bygger på ett antagande som är explicit definierat, vilket är en styrka jämfört med den tidigare skattningen¹⁹ av andelen avsiktliga fel. Kriteriet baseras på att minst två dagar med hel ersättning ska vara felaktiga för att felet ska klassas som avsiktligt.

Slutligen, eftersom slumpkontrollen baseras på ärenden medan beräkningen baseras på felaktigt utbetalda dagar, kan konfidensintervallen påverkas något. Detta på grund av att det fanns en stor variation gällande antalet nettodagar i varje ärende liksom i förekomst och fördelning av nettodagar på de tre ersättningsnivåerna. Nettodagar inom ett och samma kluster kan tendera att vara mer lika varandra än nettodagar i populationen som helhet, då nettodagarna i klustret kopplas till en specifik ansökan och sökande. En ansökan med många nettodagar får ett stort genomslag i statistiken. Detta talar för att klustringseffekter troligen förekom i slumpkontrollen. Några sådana effekter har dock inte studerats närmare inom ramen för denna rapport, och någon metod för att skatta konfidensintervall för klusterurval har inte tagits fram. Utan hänsyn till eventuella klustringseffekter finns risken att den felmarginal som har beräknats kan vara underskattad och att det konfidensintervall som presenteras är alltför smalt.

Det är svårt att bedöma tillförlitligheten i uppgift om frånvaro från arbete för egenföretagare, när det inte finns någon arbetsgivare att kontrollera mot. Det är troligt att felet i gruppen egenföretagare underskattas. Denna grupp utgjorde dock endast en liten del av urvalet (2,9 procent) och i denna grupp fanns endast en liten andel av det totalt felaktiga beloppet (1,3 procent).

Övriga risker

För de risker som inte var möjliga att direkt skatta genom slumpkontroller, datamatchning eller antaganden om allmänhetens detektionsgrad har en annan metod använts. Där görs skattningen av dessa riskers omfattning med hjälp av en så kallad *ankarrisk*.

Metod

Aktgranskning

På grund av att Försäkringskassans återkravsstatistik för fel orsakade av enskild inte innehåller tillräckligt detaljerad information om vad den felaktiga utbetalningen beror på, hur många felaktiga utbetalningar som skett eller under vilken tidsperiod de felaktiga utbetalningarna skedde genomfördes aktgranskningar av ett stort antal ärenden inom flertalet förmåner.²⁰ Baserat på dessa urval beräknades fördelningen av när felet inträffade (vid ansökan eller under tid med ersättning) och fördelningen av de olika felorsakerna. Andelen avsiktliga fel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna beräknades utifrån de fall där polisanmälan hade skett. Både

---

²⁰ Inom tillfällig föräldrapenning bestod urvalet av 596 ärenden, vilket viktades upp till en totalpopulation på 5 593 ärenden.

fördelningen av när felet inträffade och andelen avsiktliga fel baseras därmed på fördelningen hos de upptäckta felaktiga utbetalningarna.

Beräkning av övriga riskers omfattning med hjälp av ankarrisk

Inom de flesta förmåner finns minst en risk som har skattats med hjälp av mer avancerade empiriska metoder, här kallat *ankarrisk* eller *ankarrisker*. Om man antar att de upptäckta felaktiga utbetalningarna speglar fördelningen av risker i populationen kan de övriga riskerna räknas upp utifrån en eller flera sådana ankarrisker.

Beräkningen har genomförts genom att sammanställa fördelningen av felaktiga utbetalningar orsakade av enskild. Det skattade felaktigt utbetalda beloppet för en eller flera ankarrisker divideras med det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet som ankarrisken eller ankarriskerna står för. Denna faktor multipliceras med det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet för de övriga risker som ska skattas. På samma sätt har osäkerhetsintervall skapats för varje risk, utifrån ankarriskens eller ankarriskernas lägre och högre nivåer.

I tabellen nedan illustreras beräkningarna med hjälp av ett enkelt exempel, där det finns en ankarrisk vars skattade omfattning är tre miljoner kronor. Det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet för denna risk är en miljon kronor. Omfattningen av risk 1 och risk 2 ska skattas med hjälp av ankarrisken. Det första steget är att dividera den skattade omfattningen av ankarrisken med det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet, det vill säga $3\,000\,000/1\,000\,000 = 3$. Därefter multipliceras denna faktor med det upptäckta felaktigt utbetalda beloppet för risk 1 och risk 2. Beräkningen av den lägre och högre nivån i osäkerhetsintervallet görs på samma sätt som för punktskattningen av det felaktigt utbetalda beloppet.

Tabell 6 Exempel på beräkning med ankarrisk

Risk	Upptäckta FUT	Punkt-skattning	Lägre nivå	Högre nivå
Risk (ankarrisk)	1 000 000	3 000 000	2 000 000	4 000 000
Risk 1	100 000	300 000	200 000	400 000
Risk 2	50 000	150 000	100 000	200 000
Totalsumma	1 150 000	3 450 000	2 300 000	4 600 000

För tillfällig föräldrapenning valdes den skattade risken för *arbete trots förmån, har ej vårdat barnet* som ankarrisk.

Resultat

I Tabell 7 redovisas beräkningen av de övriga riskernas omfattning utifrån ankarrisken *arbete trots förmån, har ej vårdat barnet*. I Tabell 8 redovisas andel av beloppet för de felaktiga utbetalningarna som uppstod vid ansökan och andel avsiktliga fel.

Tabell 7 Beräkning av övriga risker utifrån ankarrisk. Upptäckta felaktiga utbetalningar samt skattad omfattning, miljoner kronor

Risk	Upptäckta FUT	Punkt-skattning	Nedre intervall	Övre intervall
Ankarrisk*	96	1 312	1 262	1 361
Felaktiga inkomstuppgifter	2,4	55	53	57
Övriga risker**	0,1	2,9	2,8	3,0
Annan förmån	0,1	1,69	1,63	1,76
Läkarintyg saknas	0,04	0,96	0,93	1,00

*Uppräkningsfaktorn för punktskattningen är $1\,312/96 = 23,2$; nedre intervall, 22,4; övre intervall, 24,1 (avrundade siffror, för uppräknningen används exakta siffror).

**Övriga risker handlar om att den sökande har befunnit sig utomlands. Det finns även upptäckta fel där ingen kategori identifierades i aktgranskningen.

Tabell 8 Fördelning utifrån när felet uppstod och skattning av andel avsiktliga fel

Risk	Vid ansökan (%)	Avsiktliga (%)
Felaktiga inkomstuppgifter	100	42
Övriga risker	100	0
Annan förmån	100	0
Läkarintyg saknas	100	0

Skattningens tillförlitlighet

Denna skattning bygger på antagandet att fördelningen av de olika riskerna speglar fördelningen av riskernas omfattning i populationen. Till exempel, om fler fall kopplade till risker om arbete trots förmån hade funnits bland de upptäckta felaktiga utbetalningarna hade de övriga riskerna inte räknats upp lika mycket. Utifrån tillgängliga data har vi inte identifierat något sätt att testa antagandet.

Bilaga

Profile-likelihood-intervall

För flera skattningar har profile-likelihood-intervall använts. Denna metod genererar intervall som ger bättre täckning för dataset som innehåller en stor mängd 0-värden²⁷. I detta avsnitt presenteras en kortfattad beskrivning av den metod som har använts för att ta fram profile-likelihood-intervallen.

Definiera slumpvariabel Y sådan att $f(y) = p \times f(y; \mu, \sigma^2)$ om $y \neq 0$ och $f(y) = 1 - p$ om $y = 0$. Låt p vara sannolikheten att ett värde (till exempel en felaktig utbetalning) större än noll observeras. Genomgående under omfattningsstudierna antas $f(y; \mu, \sigma^2)$ vara en normalfördelning, där μ är dess medelvärde och σ^2 är dess varians. Låt sedan $T = p\mu$ vara totalpopulationens medelvärde. Låt $y_1, \dots, y_n$ vara ett stickprov från denna population där det finns k värden som är lika med, och således $n - k$ värden som är större än 0. Om p byts ut mot T/μ så kan det visas att maximum-likelihood-skattarna för parametrarna, $\hat{\mu} = \frac{T}{n-k}$, $\hat{T} = Q/n$ och $\hat{\sigma}^2 = \frac{S}{n-1} - \left(\frac{Q}{n-k}\right)^2$, där $Q = \sum_{i \in \{1, \dots, n\}} y_i$ och $S = \sum_{i \in \{1, \dots, n\}} y_i^2$. För ett fixat $T = T_0$ kan det visas att maximum-likelihood-skattaren för σ_0^2 är $\hat{\sigma}_0^2 = (S - 2\mu Q + (n - k)\mu^2)/(n - k)$. Därutöver är maximum-likelihood-skattaren för μ en reell rot, säg $\hat{\mu}_0$, som tillfredsställer ett specifikt tredjegradspolynom.²⁸ För denna fixade T_0 fås nu ration $R(T_0) = \left[\left(1 - \frac{T}{\hat{\mu}_0}\right)^k \left(\frac{T}{\hat{\mu}_0}\right)^{n-k} \times \prod_{i \in \{1, \dots, n-k\}} f(y; \hat{\mu}_0, \hat{\sigma}_0^2)\right] / \left[\left(1 - \frac{\hat{T}}{\hat{\mu}}\right)^k \left(\frac{\hat{T}}{\hat{\mu}}\right)^{n-k} \times \prod_{i \in \{1, \dots, n-k\}} f(y; \hat{\mu}, \hat{\sigma}^2)\right]$. $-2 \log(R(T))$ är asymptotiskt χ^2_1 -tvåfördelad, varigenom ett tvåsidigt konfidensintervall ges utav den delmängd av T för vilken $R(T) > \exp(-\chi^2_{1-\alpha,1}/2)$ håller.

²⁷ Kvanli, Alan H., Yaung Kaung Shen, and Lih Yuan Deng. "Construction of Confidence Intervals for the Mean of a Population Containing Many Zero Values." *Journal of Business & Economic Statistics* 16, no. 3 (1998): 362–68. <https://doi.org/10.2307/1392513>.

²⁸ Se Kvanli, Shen och Deng (1998) för det exakta uttrycket.